

SKRIVELSE
2017-11-29

Ärendenr:
NV-08128-17

Northland Resources AB i konkurs
Advokaten Hans Andersson
Advokatbyrån Kaiding
Box 114
941 23 Piteå
e-post: Hans.Andersson@kaiding.se

Fråga om tillstånd för gruvverksamhet vid Tapuli gruva

Naturvårdsverket kontakter Northland Resources AB:s konkursbo (i fortsättningen NRAB i konkurs) i egenskap av motpart i frågor enligt 24 kapitlet miljöbalken. Naturvårdsverket har tillsammans med ett antal andra utpekade myndigheter möjlighet att ansöka om återkallelse eller omprövning av en verksamhets miljötillstånd (24:7 MB). Naturvårdsverkets uppfattning är att NRAB i konkurs är verksamhetsutövare i dagsläget ifråga om Tapuli gruva och det omgivande verksamhetsområdet.

Efter begäran har Naturvårdsverket tagit del av Länsstyrelsens i Norrbotten län förelägganden, beslut samt PM rörande den planerade återstarten av Tapuli gruva. Naturvårdsverket har även tagit del av pressmeddelande av den 17 augusti 2017 från NRAB i konkurs. Av dessa handlingar framgår att framtida verksamhet avses att bedrivas inom ramen för det befintliga och fortfarande gällande miljötillståndet. Naturvårdsverket har sedan tidigare tillgång till gällande miljötillstånd, utsläppsdata från åren 2012 – 2014 då tidigare gruvverksamhet var i drift samt handlingar i mål nr M 1666-11 som granskats för att kunna dra slutsatser om förväntad miljöpåverkan vid en eventuell återstart av gruvan.

Med denna skrivelse vill Naturvårdsverket göra NRAB i konkurs uppmärksam på Naturvårdsverkets syn på rättsläget innan en återstart sker.

Tidigare prövningar av gruvverksamheten och gällande beslut

Gränsälvscommissionens beslut från den 20 augusti 2010 innefattar rätt för Northland Resources AB, 556656-1675, att inom området för erhållen bearbetningskoncession få driva Tapuli gruva och anlägga och driva nödvändiga driftsanläggningar samt släppa ut behandlat process-, gruv- och dräneringsvatten till Muonio älv. Tillståndet innefattar också vattenverksamhet i form av bortledning av grundvatten och uppförande av nödvändiga vattenanläggningar. I tillståndet anges

att transport ska ske på järnväg från anläggning i Äkäsjokisuu till utskeppningshamn.

Ifråga om de villkor som föreskrivits i gällande tillstånd är det Naturvårdsverkets uppfattning att dessa innehåller mycket få s.k. begränsningsvärden och innefattar omfattande delegationer till tillsynsmyndigheten. Många av villkoren har ett oprecist innehåll.

År 2011 ansökte NRAB om tillstånd enligt miljöbalken till gruvdrift i Tapuli men även för att kunna utöka verksamheten till Sahavaara gruvor och Kaunisvaara anrikningsverk i mål nr M 1666-11 hos mark- och miljödomstolen i Umeå. NRAB försattes dock i konkurs och återkallade sin ansökan som avskrevs av mark- och miljödomstolen den 1 april 2016. Länsstyrelsen har dock fattat ett flertal förelägganden och beslut rörande verksamheten och även givit sin syn på förutsättningarna för en återstart av gruvverksamheten.

Naturvårdsverket har utgått ifrån de sakförhållanden som finns redovisade i de handlingar som funnits tillgängliga.

Den tidigare driften av verksamheten

Driftsanläggningarna

De driftsanläggningar som är nödvändiga för verksamhetens bedrivande har uppförts av Northland Resources AB. Klarningsbassängen, sand- och klarningsmagasinen har dock inte uppförts i enlighet med vad som angivits i ansökningshandlingarna till Gränsälvscommissionen eller i enlighet med vad som framgår av villkor 2 i tillståndet där det framgår att dammarna ska uppföras enligt GruvRIDAS. Ett klarningsmagasin som anlagts som en i myrmark nerschaktad bassäng är exempelvis inte förenligt med GruvRIDAS. Det anlagda klarningsmagasinets yta/volym är vidare påtagligt mindre än vad bolaget redovisat som grund för tillståndet från Gränsälvscommissionen. Detta medför att dammarna inte är godtagbara ur varken säkerhets- eller miljösynpunkt. Det kan vidare ifrågasättas om klarningsmagasinet och sandmagasinet är anlagt inom tillståndsgivet område. Tillståndet reglerar enbart ”området för erhållen bearbetningskoncession” vilket utifrån tillgängliga kartor inte överensstämmer med verksamhetsområdet.

Det finns oklarheter i hur Northland Resources AB utformat vägen/vallen kring en del av sand- och klarningsmagasinet. Koncentrerade läckage av vatten och anrikningssand har skett genom vallen/vägen till omgivande myrområde under tidigare drift. Även läckage från sandmagasinet har skett.

Mark- och miljödomstolen konstaterade så sent som den 12 januari 2017 i mål nr M 1778-15 att NRAB i konkurs inte visat att anläggningarna överensstämmer med gällande tillstånd eller ens kunnat redogöra för dess funktion.

Naturvårdsverket gör bedömningen att dammarna behöver åtgärdas innan de används igen så att de uppfyller kraven i tillståndet och att ändring och lagning av dammar utgör tillståndspliktig vattenverksamhet (11:1 p 1 MB).

Bräddning

Naturvårdsverket konstaterar att bräddning historiskt sett skett för ofta och i strid med villkor 4 i tillståndet.

Grundvattenbortledning

Under den tid verksamheten i Tapuli bedrevs fanns problem med grundvattenavsänkningen i området. Ifråga om bortledningen av grundvattnet saknas särskilda villkor i tillståndet, varken nivåer eller mängder är reglerade. Genom villkor 1, det s.k. allmänna villkoret, binds dock verksamhetsutövaren av vad som uppgivits i målet ifråga om grundvattenavsänkningen.¹ NRAB uppgav att grundvattensänkningen kunde förutses till några decimeter 50 m från vallarna. Såsom framgår av handlingarna har avsänkning skett ner till 16 m inom ett större område.²

I ansökningshandlingarna till Gränsälvscommissionen anges att det våtmarksområde, Kokkovuoma, som har visat sig påverkat av gruvverksamheten, inte skulle komma att påverkas. Avvikelse från tillståndet skedde således även beträffande denna fråga.

Transporter

Transporter är en följdverksamhet enligt miljöbalken. Transporterna har dock aldrig skett via hamn i Finland såsom framgår av tillståndet utan istället har transporterna av koncentrat skett från Kaunisvaara på lastbil till Svappavaara för att sedan lastas om till tåg och köras till Narvik. En sådan ordning är inte prövad såsom följdverksamhet till huvudverksamheten och står i strid med vad som angivits i Gränsälvscommissionens tillstånd.

Förväntade miljökonsekvenser som inte regleras av tillståndet

Naturvårdsverket bedömer att om gruvverksamheten framöver skulle bedrivas på ett sådant sätt som Northland Resources AB bedrev verksamheten finns det risk för negativ miljöpåverkan i form av utsläpp till vatten av metaller (förhöjda halter har tidigare noterats av ammonium, kobolt, zink, järn och mangan), totalkväve samt fosfor relaterat till avvattningen av myrområdet.

Tillståndet från Gränsälvscommissionen saknar uttryckliga begränsningsvärden ifråga om utsläpp till vatten. Recipienten Muonio älv är skyddad av Natura 2000-bestämmelserna och det finns en risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna (MKN) i recipienterna.

Grundvattenbortledning

Genom den grundvattenavsänkning som skett i tidigare verksamhet har myrmarken Kokkovuoma, som är ett grundvattenberoende ekosystem, påverkats. Aktuell grundvattenförekomst SE749567-181699 har även denna påverkats, i vart fall ifråga om kvantitativ status vilket framgår av VattenInformationsSystem för Sverige (VISS). Ett sådant förfarande är inte tillåtet utan att ett undantag meddelas av vattenmyndigheten (4 kap 9 § vattenförvaltningsförordningen). Den tidigare verksamheten har givit upphov till olägenhet av väsentlig betydelse.

¹ Bilaga 7 s 132 i ingiven MKB till GÄK.

² Grundvattenrör GVT1 mellan sommaren 2012 till den 2 juli 2014.

Avfallshanteringsplan

Northland Resources AB har lämnat in en avfallshanteringsplan (AHP). I fråga om avfallens karakterisering kan följande slutsatser dras utifrån det underlag som finns tillgängligt. Det kan ifrågasättas om fem borrhärneprover samt två prover från provanrkningsförsök ger en representativ bild över utvinningsavfallet som enligt AHP utgörs av 250 miljoner ton gråberg respektive 70 miljoner ton anrikningssand. Angående sandens mekaniska egenskaper saknas även i den frågan relevant information.

Att känna till utvinningsavfallets kemiska egenskaper och hur det reagerar med vatten och luft liksom de mekaniska egenskaperna är nödvändigt för att planera, konstruera och driva utvinningsavfallsanläggningarna på ett korrekt sätt. Dessutom är det nödvändigt att känna till dessa egenskaper vid planering av återställning liksom vid beräkning av den ekonomiska säkerheten. Det är verksamhetsutövaren som ska ta fram en avfallshanteringsplan som uppfyller kraven i utvinningsavfallsförordningen.

Sammanfattande bedömning

Naturvårdsverket anser att det inte är möjligt att bedriva gruvverksamheten i Tapuli på samma sätt som Northland Resources AB bedrev verksamheten. Ett sådant förfarande är i strid med det gällande tillståndet. De arbeten som behöver vidtas för att korrigera de brister och missförhållanden som finns är tillståndspliktiga enligt miljöbalken. Tillståndet förefaller även i vissa delar vara i strid med Sveriges åtaganden enligt vårt EU-medlemskap.

Naturvårdsverket bedömer att en drift i enlighet med gällande tillstånd innebär risker för negativ miljöpåverkan genom bland annat utsläpp till vatten och mark. Detta beror på att tillståndet inte innefattar en tillräcklig reglering av verksamheten utan tillåter att denna i stora delar bedrivs utan den kontroll som är normal vid flertalet andra gruvor i drift. Vissa frågor som borde ha reglerats i tillståndet är enbart reglerade enligt det s.k. allmänna villkoret eller inte alls vilket utgör en stor brist i tillståndet.

Naturvårdsverkets mål är att den gruvnäring som bedrivs i Sverige ska ske långsiktigt, miljömässigt hållbart och resursmässigt och samhällsekonomiskt effektivt samt att förutsägbara krav och förutsättningar ska gälla för verksamhetsutövarna. Den information och upplysning om Naturvårdsverkets syn på rättsläget som i och med denna skrivelse lämnas till NRAB i konkurs är ett led i detta arbete. Naturvårdsverket önskar ett svar från den verksamhetsutövaren som avser att bedriva gruvverksamheten, både vattenverksamhet och övrig verksamhet. Svaret bör innehålla hur avvikelserna från gällande tillstånd kommer att hanteras och hur gällande EU-rätt kommer att uppfyllas.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Lena Callermo. I handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Karin Dunér, handläggaren Jennifer Brammer och miljöjuristen Frida Rudsander, den sistnämnde föredragande.

För Naturvårdsverket

Lena Callermo

Frida Rudsander

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till: Länsstyrelsen i Norrbottens län
Abecede AB, genom e-post till styrelseordföranden:
Mats.Leifland@mediconvillage.se
Uppgivet ombud, Advokaten Mikael Lundberg,
Mikael.Lundberg@kaiding.se